

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

Titulus IX. De Conjugio Servorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

quam utique non datur obligatio. Sanch. lo. cit. n. 21. Periculum incontinentiæ aliis mediis à parte infecta tolli potest, ac debet, uti debet à personis extra Matrimonium existentibus. Et iste horror etiam illum deobligare potest à reddendo debito, qui scienter contraxit cum leprosa; quamvis talem non excuset periculum infectionis, uti docet Gobat cum communiori contra Palao.

Oppones 1. In d. c. 1. & 2. non fit mentio de Matrimonio præcisè Rato: ergo istud dissolvitur per lepram supervenientem. Confirmatur tum ex c. fin. h. t. ubi ad questionem, an sponsus compelli debeat ad consummandam materialem copulam cum parte in lepram incidente, respondit Papa, ad eam accipiendam cogi non debere, cum nondum inter eos Matrimonium fuerit consummatum: tum ex can. 18. caus. 32. q. 7. ubi Papa de casu, quo uxor infirmitate correpta non voluit debitum reddere conjugale marito, si se continere non potuerit, potestatem concessit ducendi aliam, modo subsidii opem non subtrahat ab illa, quam infirmitas præpedit: hoc autem de Matrimonio Consummato, utpote Jure Divino insolubili, intelligi non potest: ergo de Matrimonio Rato: ergo hoc dissolvitur per lepram vel infirmitatem aliam supervenientem. 2. Christus Mat. 5. & 19. propter solam fornicationem conjugis dedit potestatem instituendi divortium & separationem quoad thorum: ergo, utut magnum sit periculum infectionis, vel ingens horror, manet obligatio cohabitandi & reddendi debitum. R. ad 1. sufficit, quòd cit. cc. loquantur de Matrimonio cum præcisione à Consummato & Rato: modò lepræ nunquam in Jure detur vis dissolvendi Matrimonium Ratum; cum ex natura sua sit indissolubile, & nunquam ipso Jure solvatur, nisi id exprimat Jus: Jus verò unicum casum exprimit, nempe Professionem Religiosam, qua solvitur Matrimonium Ratum, c. 2. & 7. de Convers. conjug. Id quidem concedo, quòd lepra superveniens, vel ignorata possit esse sufficiens causa, ut Papa in tali Matrimonio præcisè Rato dispenseret: ipso autem Jure dissolvi, asserere defectus Juris prohibet. Ad c. fin. cit. dico, ibi sermonem esse de Sponsalibus, non de Matrimonio Rato, & Sponsus dicitur non compellendus ad accipiendam Sponsam, leprà correptam, & ad consummandum, h. e. ad perfectè contrahendum Matrimonium de præsentì, ut responsio concordet interrogationi. Ad d. can. 18. ajo, ibi à Pontifice fuisse dispensatum in Matrimonio Rato propter supervenientem conjugis infirmitatem. Sic canonem cit. interpretatur cum Gl. Barbosa, & Pontius. Vel dic cum Gonzal. in d. c. fin. n. 9. & aliis, textum loqui de muliere, quæ laboravit antecederet non quacunquè infirmitate, sed arctitudine, vi cujus ad Matrimonium erat inhabilis. Neque te terreat verba ultima, quibus vir prohibetur ab illa subtrahere opem subsidii: quia hæc sub-

Lib. IV. R. P. Vini Pichler.

dia consistebant in restitutione dotis, vel per modum consilii fuerunt suasa à Pontifice, non præcepta. P. Wiestner h. t. n. 4. cum Gl. Ad 2. Propter solam quidem fornicationem conjugis data est potestas à Christo instituendi divortium perpetuum; temporaliter tamen etiam ex aliis justis causis, uti est sævitia, periculum animæ, molesta cohabitatio ob rixas, &c. periculum corporis, ad quod meritò refertur lepra contagiosa, divertere licet, ut habet communis, nempe quamdiu lepra non sanatur.

TITULUS IX.

De Conjugio Servorum.

SUMMARIUM.

1. Servi propriè & impropiè quanam dicantur.
2. Cum servis impropiè dictis valide contrahitur Matrimonium.
3. 4. Item cum servo vel ancilla propriè dictis, si pars ingenua priùs sciat conditionem servilem alterius.
5. Non verò, si eam ignoret.
6. Impedimentum Conditionis Servilis est introductum Jure Ecclesiastico, non Naturali.

Sciendum, Servos in Jure dupliciter accipi. 1. pro illis, qui glebæ vel fundo colendo sunt adscripti, ac propterea *Adscripti* vel *Glebarii* nuncupantur, vel impropiè dicti, suisque dominis ita sunt adstricti, ut sine eorum voluntate, & manumissione à cultura fundi recedere nequeant, suarumque possessionum fructus omnes præter sumptum & victum isdem reddere teneantur, censenturque pars fundi: ex iis verò nati appellantur *Originarii*. Quibus valde vicini sunt, quos vocant *homines proprios*, *Leibeigene*, licet durioris nonnihil conditionis sint. Gail. de Pignorat. Observ. 8. Et hujusmodi existunt plurimi in Westphalia, Hassia, Holfatia, Bohemia, Polonia, Suevia; pauci in Bavaria, & vix ulli, ubi plerique sunt emphytevtæ, feudatarii, coloni tantum. 2. Pro illis, qui ex Jure Gentium vel Civili contra naturalem libertatem alieno dominio ita subjecti sunt, ut instar aliarum rerum & patrimonii possideri, ac alienari possint, & quidquid acquirunt, dominis suis acquirant: isti sunt propriè dicti servi, fiuntque tales vel ex natiuitate, si nimirum ex ancilla (quæ vox strictè sumpta denotat feminam servituti propriæ obnoxiam, ut adeò ancilla & servus in stricta acceptione non differant nisi quoad sexum) nati; vel in bello justo, cum exteris Nationibus gesto, capti & servati sunt; hinc etenim, quia servati sunt, cum potuissent occidi, *servorum*, & quia quasi manu capti, *mancipiorum* nomen originem habet: cujusmodi servi propriè dicti defacto inter Christianos non amplius dantur, sed servitus strictè sumpta ob reverentiam & dignitatem Christianæ libertatis, in quam Christus nos asseruit, hodie

hodie sublata est: licet Turcæ, Gentiles, Pagani, & alii non baptizati, si à Christianis in bello iusto capiantur, verè fiant hodie dum adhuc Christianorum servi, quamdiu in infidelitate manent: quamprimum verò baptizantur: libertatem hoc ipso consequuntur.

2. Dico 1. Matrimonium, quod contrahitur cum servo improprie dicto, nempe adscriptio, originario, homine proprio, etiam cum ignorantia huius qualitatis, subsistit, item quod contrahitur cum famulo vel famula domestica, qui pro mercede serviunt aliis, & tantum ad obsequia personalia obligantur. Ita omnes, quod scio. Ratio, quia tale Matrimonium nullibi reperitur irritatum, & tales homines re ipsa sunt verè liberi, per l. 13. C. de Agriculis & Censit. lib. XI. Jus autem irritans Matrimonium cum servo vel ancilla ignoranter à libera persona seu ingenua contractum, in hac materia, utpote odiosa, strictè accipiendum est.

3. Dico 2. Valet quoque Matrimonium, imò & licitum est, etiam invitò domino contractum à servo proprie dicto cum ancilla proprie dicta. 2. Contractum à libero & ingenuo cum ancilla proprie dicta, vel vicissim, si liber prius scivit conditionem servilem alterius partis. Pars prior habetur c. 1. h. t. quia Ecclesia considerat personas in ordine ad Matrimonium secundum naturam suam, secundum quam omnes sunt æqualiter liberi. Posterior ex can. 2. 4. 5. caus. 29. q. 2. c. 2. & fin. h. t. quia, uti dicemus, conditio servilis non est impedimentum Matrimonii, nisi ignorata sit à parte libera, & qui scienter contrahit cum serva strictè dicta, censentur renuntiare juri, quod ipsi à Jure est concessum.

4. Oppones 1. Servi proprie dicti non habent proprium velle & nolle. l. 4. ff. de R. J. sed ad Matrimonium requiritur velle, seu voluntas & consensus proprius. 2. Servi non habent potestatem sui corporis: ergo per contractum Matrimoniale dare nequeunt alteri potestatem sui corporis. 3. Servi invitò domino nec ad Professionem Religiosam, nec ad Ordines Sacros admittuntur: ergo nec ad Matrimonium admittendi sunt invitò domino. 4. In l. 3. C. de incestu Nupt. Matrimonia liberorum reprobantur cum ancillis, eò quòd ex huiusmodi contubernio (en! contubernium vocatur, non Matrimonium) nascantur servi: ergo, ut contrahatur validè & licitè Matrimonium cum ancillis, requiritur consensus domini, qui manumittat, & à servitute liberet. R. ad 1. dist. Ma. non habent proprium velle in iis, quæ sunt Juris Civilis, & in quibus præjudicatur domino. C. Ma. in iis, quæ sunt Juris Naturalis, uti est Matrimonium. N. Ma. Ad 2. dist. Ant. non habent potestatem sui corporis in iis, in quibus eam habet dominus, nempe ad servitia personalia, quæ exigit servitus, & in ordine ad lucrum temporale. C. Ant. in iis, quæ sunt Juris Naturalis, nem-

pe in ordine ad actus conjugales, ac in ordine ad generationem proles. N. Ant. & Conf. Interim tamen usus Matrimonii ita temperandus est, ut servi non notabiliter præjudicent domino in exhibendis debitis servitiis, & vicissim dominus ita occupare debet servos conjuges, ut suo tempore non impediantur ab usu Matrimonii. Ad 3. N. Conf. & parit. quia per Professionem Religiosam & Ordines sacros servi totaliter & per totum vitæ tempus DEO divinisque obsequiis mancipati perpetuò eximuntur à debitis domino servitiis: e contra per Matrimonium non ita eximuntur, sed debita & consueta servitia non minus debent propriis dominis exhiberi. c. 1. cit. Ad 4. In causa Matrimonii non Leges Civiles, sed SS. Canones attendendi sunt. Deinde per contubernium ibi potest intelligi Matrimonium absolute verum, sed minus honoratum, & proli minus favorabile; cum ex ancilla non nisi servi nascantur. Dixi in Assertionem, si liber prius scivit &c. si autem ignoravit, personam, quæ cum contraxit, esse conditionis servilis, Matrimonium est nullum. Quare,

De Impedimento Conditionis.

Dico 3. Si homo liber seu ingenuus contrahat Matrimonium cum persona conditionis servilis ignoranter, Matrimonium est nullum. c. 2. & c. fin. h. t. Adeoque ad impedimentum dirimens Conditionis requiruntur duo. 1. ut tantum una pars sit conditionis servilis. 2. ut pars libera id ignoret, vel per errorem putet, alteram quoque esse liberam vel ingenuam. Ratio sic statuendi fortassis fuit nimia inæqualitas inter contrahentes, & præjudicium, quod personæ liberæ, imò & ipsi statui Matrimoniali creatur. Oppones 1. Tale Matrimonium nec propter conditionem servilem unius partis est nullum; quia aliàs nec subsisteret, si utraque pars esset conditionis servilis: neque propter ignorantiam vel errorem; parum quia error circa qualitatem personæ, qualis est etiam conditio servilis, non irritat Matrimonium, uti dictum de impedimento Erroris, partim quia aliàs, si Servus contraheret cum Ancilla, quam per errorem putat esse liberam, pariter foret nullum; quod tamen nullus concedet facile. 2. Si dominus ipse suum servum vel ancillam tradat personæ liberæ conditionem servilem partis ignorantem, vel si dominus talis dolose taceat servitutem, Matrimonium valet, ut docet communis cum Sanch. l. 7. de Matrim. d. 20. n. 15. ex Auth. Ad hoc C. de Latin. libert. toll. & Nov. 22. c. 11. ergo nec utrumque sufficit, conditio servilis & huius ignorantia, ad hoc impedimentum introducendum. R. ad 1. Propter neutrum seorsim, sed propter utrumque in complexo Matrimonium fit nullum. Quòd sit error circa qualitatem personæ tantum, nihil obest, quia Jus erranti circa hanc qualitatem conditionis servilis

servilis specialiter voluit consulere, consensum illius non habens pro sufficienter voluntario ob nimiam inaequalitatem status ignoratam. Quod autem valeat Matrimonium servi cum ancilla per errorem habita pro libera, mirum non est; quia servus tali casu non constituitur in statu deteriore, & sic non indiget auxilio juris. Ad 2. *N. Conf. & suppositum*, quod tali casu contrahatur cum persona conditionis servilis; quia per hoc ipsum, quod dominus collocet servum suum cum libera ignorante in Matrimonium, vel dolose non aperiat conditionem servilem, talis persona efficitur libera statim, vel ex praesumpta voluntate domini, vel in ejus poenam. *Auth. & Nov. cit.*

6. Dico 4. Impedimentum conditionis servilis est introductum Jure Ecclesiastico, non Jure Naturali. Ita communis cum Sanch. l. 7. d. 19. n. 13. contra Sylv. Mastrum, P. Reiffenstuel l. n. 3. Quibus patrocinari videtur ipse Scotus in 4. dist. 30. q. 1. Ratio est, quia servitus absolute non repugnat substantiae Matrimonii ex una, uti vidimus, ex altera vero parte datur in ignorante servitutem alterius partis simpliciter liber & voluntarius consensus in talem personam; cum error servitutis sit error qualitatis duntaxat & accidentalis, non error substantialis, seu circa ipsum individuum personae. Aliud foret, si liber expresse adderet conditionem vel in mente, vel etiam exterius, si altera pars pariter sit libera, & sic tum consensus alligaret huic conditioni; tunc enim utique conditione non existente non adesset consensus Jure Naturali requisitus. Sed de hoc casu non est quaestio.

Oppones 1. Condicio servilis non parum officit & repugnat bonis Matrimonii; *bono Sacramento*, seu individuae societati; quia servus, vel ancilla, habitare ob servitia debet in aedibus domini, potestque ab eodem vendi, mitti in remotas terras &c. & sic impeditur cohabitatio; *bono fidei conjugalis*; quia debitum conjugale non pro libitu, sed solum quatenus permittunt eadem domini servitia, peti & reddi potest; *bono prolis*; quia tam alimentatio illius, quam educatio redditur difficilis; alimentatio quidem, quia, quidquid servus acquirit, domino, non sibi acquirit; educatio vero, quia proles, si mater sit serva, constituitur in potestate non patris, sed domini. Atqui condicio repugnans bonis Matrimonii irritat Matrimonium Jure Naturali, utpote repugnans substantiae illius. 2. Errans circa conditionem servilem non habet consensum sufficienter voluntarium, quia error hujus qualitatis redundat in ipsam personam; cum servitus afficiat ipsum statum personae, illamque faciat quodammodo aliam: sed talis error dirimit Matrimonium Jure Naturali, uti cit. I. de Imped. Erroris docuimus: ergo. 3. Siquis alteri venderet equum, cujus usus dependet a voluntate tertii, ita ut emens liberè ac pro libitu uti non posset, talis venditio esset irrita ex natura rei: ergo etiam Matrimonium, cujus usus dependet a voluntate domini, in cuius potestate manet persona servilis, hanc

Lit. IV. R. P. Viti Pickler.

argumenta saltem primum, probarent, etiam illud Matrimonium, quod duo servi, vel quod liber cum ancilla scienter contrahit, esse nullum; quod est nimium, & contra c. 1. 2. *fin. b. t.* & contra omnes. Probant igitur, quod quidem propter has causas rectè fuerit à Jure Positivo irritatum Matrimonium à libero cum non libera ignoranter contractum, non verò quod ex natura rei & Jure Naturali sit nullum. Ad 1. Condicio servilis officit quidem aliquo modo bonis Matrimonii, absolute tamen compossibilis est cum ipsis: usus Matrimonii reddit quidem difficiliorem, non tamen penitus tollit, cum relinquat jus & potestatem exigendi ac reddendi debitum conjugale pro tempore, quod servitia domini faciunt, & facere debent, reliquum: si autem servus vel ancilla mittatur aliò, per accidens tantum impeditur usus Matrimonii, sicut impediri potest per supervenientem lepram. Caterum si servus contraxit Matrimonium cum consensu domini, ab isto absque injuria non potest mitti vel vendi in remotas regiones, ut perpetuò impediatur ab usu Matrimonii: si verò sine consensu, vendens eum sine conjuge in remotas terras, ut perpetuò ipsi usus Matrimonii impediatur, peccat saltem contra charitatem, si nempe sine gravi causa & propria necessitate vendat vel mittat. Ad 2. *N. Ma.* quia ignorans conditionem servilem, sicut ignorans paupertatem sponsae, consentit absolute ac simpliciter liberè & voluntariè in hanc determinatam personam; quamvis non consentiret, si sciret servitutem, vel paupertatem; adeoque iste error non facit absolute involuntarium, sed secundum quid spectatà rei naturà: neque condicio servilis, quamvis afficiat statum, redundat in substantiam personae, sicut ignobilitas sponsae ignorata, quamvis afficiat statum personae, non redundat in ejus substantiam. Ad 3. *N. Conf. & parit.* quia emptio ex natura sua, & prout defacto est inter homines introducta, exigit translationem domini cum jure pleno utendi independenter & impedibiliter à jure alterius, nisi aliter conveniatur inter Partes: econtra contractus Matrimonialis non ex natura sua exigit dominium corporum cum pleno jure utendi semper, & pro semper independenter, ac nunquam impedibiliter à jure alterius, nempe domini respectu servorum, ut evidenter constat ex c. 1. 2. *fin. cit.* ubi servis permittendum dicitur Matrimonium, & pro valido habetur, si sciens conditionem servilem alterius personae tamen cum hac illud contrahit.

TITULUS X.

De Natis ex libero ventre.

SUMMARIUM.

1. 2. 3. Proles quoad conditionem servilem & ingenuitatem sequitur Matrem.
4. Patrem verò quoad nobilitatem.

Sciendum, cum non tantum inter servum & servam seu ancillam, sed etiam inter

O 2

servum